

378.147::343

378.096:340

**OBRAZOVANJE MLADIH PRAVNIKA U FUNKCIJI OPŠTEG PROGRESA
PRAVNE NAUKE I PROFESIJE SA POSEBNIM OSVRTOM NA
KRIVIČNIPRAVNU NAUČNU OBLAST**

Doc. dr Sadržmir Karović*

Apstrakt

U ovom članku autor naglašava potrebu inoviranja i prilagođavanja obrazovnog modela stvarnim (realnim) potrebama društva u funkciji opšteg progressa nauke i profesije sa posebnim osvrtom na krivičnopravnu naučnu oblast. Opšta tendencija unapređenja postojećeg modela obrazovanja predstavlja platformu za postizanje potrebnog nivoa stručne osposobljenosti budućih pravnika kao nosioca veoma značajnih funkcija u društvu. Također, autor pokušava da skrene pažnju naučne i profesionalne javnosti na potrebu kohezije i sinergije teorije i prakse prilikom kreiranja obrazovnog modela uvažavajući specifične društvene uslove, specifičnosti i okolnosti kao i otklanjanje postojećih nedostataka odnosno anomalija. U tom kontekstu krivičnopravna naučna oblast predstavlja posebno značajnu oblast koja ima neposredan uticaj na stvaranje neophodnih pretpostavki usmjerenih na zaštitu dobara i vrijednosti, te ukupnog društvenog ambijenta kao osnovu za druge ljudske djelatnosti. Nauka krivičnog prava u tom segmentu zavređuje posebnu pažnju, polazeći od činjenice da svako društvo i država moraju obezbjediti zaštitu osnovnih ljudskih vrijednosti i dobara svakog pojedinca.

Ključne riječi: edukacija, krivičnopravna naučna oblast, nauka, profesija.

UVOD

Postoji saglasnost da obrazovanje (edukacija) budućih pravnika kao i kreiranje efikasnih modela obrazovanja na svim nivoima (diplomski, postdiplomski, doktorski) kao i stručno usavršavanja nakon studija predstavlja veoma važno društveno i pravno pitanje. Dinamika, mobilnost savremenog čovjeka, složeni društveni odnosi kao i druge specifičnosti i okolnosti utiču na pkontinuiranu potrebu uspostavljanja modela obrazovanja koji može zadovoljiti očekivane rezultate u praksi. „U proteklom periodu, posebno u zadnjoj deceniji, evidentne su promjene kontinentalnoevropskog krivičnog postupka, pod snažnim

* Državna agencija za istrage i zaštitu, Bosna i Hercegovina, e-mail: karovic.s@hotmail.com.

uticajem određenih krivičnoprocesnih rješenja angloameričkog pravnog sistema“.¹ Evidentno je da postojeći nastavni planovi i programi sadrže određene anomalije kao i određena rješenja koja su kao takva prevaziđena uslijed opšteg napretka i progressa savremene društvene i pravne misli koji zahtijevaju nove reformske napore i mogućnosti kreiranja efikasnijih i boljih rješenja i odgovora na određena (krivično)pravna pitanja. Svjedoci smo da određena teorijska odnosno normativno pravna rješenja sadržana odnosno propisana u zakonima i podzakonskim aktima nemogu da opravdaju očekivanja nauke i profesije. „Osiguranje kvaliteta studijskih programa omogućava se kontinuiranim praćenjem i provjerom njihovih ciljeva, sadržaja te prikupljanjem informacija o kvalitetu studijskih programa kao i njihovom analizom.“² Nastavno naučni planovi i programi moraju da odgovore potrebama koje prozilaze iz globalne tendencije unapređenja određenih (krivično)pravnih rješenja, te da omoguće budućim pravnicima sticanje potrebnog nivoa znanja i vješina komplementarnih i kompatibilnih njihovom budućem pozivu odnosno djelatnosti.

U Bosni i Hercegovini obrazovanje je organizirano u četiri osnovna nivoa:

- 1) predškolsko odgoj i obrazovanje;
- 2) osnovno obrazovanje;
- 3) srednje obrazovanje;
- 4) visoko obrazovanje.

Značajan aspekt savremenog modela obrazovanja predstavlja inoviranje dosadašnjih nastavnih planova i programa usmjereno pored teorijskog segmenta i na sticanje praktičnih vještina koje u konačnici zadovoljava očekivanja budućih poslodavaca. Naprijed navedeno upućuje na potrebu saradnje i uspostavljanja partnerskih odnosa između visokoškolskih ustanova odnosno fakulteta i subjekata iz prakse koji po prirodi poslova i zadataka omogućavaju sticanje odgovarajućih praktičnih vještina i rješavanje konkretnih problema i zadataka.

1. Edukacija kao ključ uspjeha

Edukacija neusumnjivo predstavlja ključni faktor za uspjeh pojedinca ili određenog kolektiviteta odnosno grupe ljudi koja je povezana određenim interesnim vezama. Postoji opšta saglasnost da je na današnjem stepenu društvenog i tehničko-tehnološkog razvoja praktično nemoguće participirati i ravnopravno slijediti globalne društvene i poslovne tokove ukoliko niste u kontinuiranom edukativnom procesu koji inkorporira aktuelne izazove, nova rješenja pa tako i odgovore na određena društvena i pravna pitanja.

¹ Karović Sadmir, Tužilački koncept istrage u krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine, Zbornik radova br. 4, Sveučilište/Univerzitet „Vitez“, Vitez, 2013.

² Procedure za osiguranje kvaliteta studijskih programa, Univerziteta u Travniku, dostupno na: http://eft.ba/docstation/com_content.article/2883/procedure_za_osiguranje_kvaliteta_studijskih_programa.pdf

Osnovni ciljevi visokog obrazovanja su:³

- a) sticanje, razvijanje, zaštita i prenošenje znanja i sposobnosti posredstvom nastave i naučno istraživačkog rada s ciljem doprinosa razvoju sposobnosti pojedinaca i društva;
- b) pružanje mogućnosti pojedincima da, pod jednakim uslovima, steknu visoko obrazovanje i obrazuju se tokom čitavog života i
- c) uspostavljanje i razvijanje saradnje u visokom obrazovanju.

Polazeći od činjenica da postojeća rješenja u svijetu nauke nisu konačna i neprikosnovena i kao takva nepromjenljiva potrebno je kontinuirano poboljšanje i unapređenje određenih rješenja koje je bi bilo kompatibilno sa realnim društvenim izazovima savremenog čovjeka. „Jedina prava aspiracija obrazovanja pravника je apsolutna zaštita čovjekovog života.“⁴ Nažalost, imamo primjera gdje postojeća rješenja ne zadovoljava realne društvene potrebe i kao takva nemogu odgovoriti aktuelnim izazovima, događajima i ljudskim očekivanjima. Edukacija kao veoma složen društveni proces zahtijeva maksimalan angažman svih subjekata i pojedinaca kao autoriteta koji mogu pružiti značajan doprinos na planu unapređenja postojećih rješenja i odgovora na ljudske odnosno društvene potrebe. Sa opštim razvojem čovjeka razvijali su se i koncepti ili modeli edukacije u nastojanju da se pronađe najefikasniji način koji odgovara aktuelnom društvenom momentu, uvažavajući određene političke, ekonomske, socijalne, kulturološke i druge uslove i specifičnosti koje na neposredan ili posredan način determiniraju određene društvene procese. Uređene države sa razvijenom ekonomijom i realnim mogućnostima na današnjem stepenu razvoja investiraju novac u naučna istraživanja i projekte koji su usmjereni na poboljšanje i razvijanje postojećih rješenja u različitim oblastima.

Pravna nauka kao i sve druge nauke ima izaženu tendenciju razvoja i pronalazjenja određenih pravnih rješenja i efikasnih odnosno srazmjernih odgovora u odnosu na društvene probleme i aktuelne društvene izazove i potrebe. „Nauka krivičnog prava, kao pravna nauka, posmatra krivično djelo sa pravnog aspekta, dakle, kao pravni fenomen služeći se pri tom specifičnim pravnim metodama (induktivno-deduktivnim, istorijskim, komparativnim, teleološkim i dr. metodama).“⁵ Evidentno je da su društveni procesi na mikro i makro planu veoma promjenljivi i dinamični, te kao takvi zahtijevaju proaktivno djelovanje nauke i profesije u kontekstu identifikacije, utvrđivanja i definisanja negativnih društvenih pojava. Čovjek kao pojedinac je društveno biće koje ima svoje ljudske potrebe. Razvoj pravne nauke uključujući različite naučne oblasti pokušava da prati savremene i globalne društvene procese i tokove koji inkorporiraju različite aspekte ljudske egzistencije i djelovanja. „Ustav, svojim načelima, svojim posebno

³ Čl. 4 Zakona o visokom obrazovanju Republike Srpske, (br: 01-977/10 od 08.07.2010. godine)

⁴ Trajković Marko, Josić Niko, O neophodnosti bioetičkog obrazovanja pravника, JAHR, Godišnjak katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini, Vol. 3, No. 5, 2012, Rijeka, str. 86.

⁵ Mladenović-Kupčević Rajka, Kriminologija, Univerzitet u Sarajevu, Fakultet kriminalističkih nauka, Sarajevo, 2001, str. 24.

istaknutim vrijednostima, određuje najšire okvire za krivičnopravnu zaštitu; ta zaštita treba da je u granicama ustavom utvrđenih vrijednosti, pa izvan tih granica i nema vrijednosti koje bi trebale uživati zaštitu krivičnog prava".⁶ Pravni odnosi kao veoma važan segment društvenih odnosa nužno definiraju, uređuju, regulišu i harmoniziraju odnose među ljudima. Edukacija budućih pravnika mora biti koncipirana i prilagođena potrebama savremenog društva uvažavajući određene društvene i pravne specifičnosti, uslove i okolnosti koje determiniraju društvene procese. Razvoj naučne misli kao i uspostavljanje konkretnih modela edukacije zavisi od brojnih faktora. Iz navedenog proizilazi važnost pravne nauke koja ima mogućnost da utiče na kvalitet ljudskog života i obezbjeđuje odnosnih pretpostavki za neometano odvijanje svakodnevnog života, ekonomskih i drugih procesa od koji zavisi ljudska egzistencija. „Znanost kaznenog prava mora nastojati da kazneno pravo odgovara zakonitostima našeg društva i njegova razvitka, da služi rješavanju zadataka koji su pred društvom i pred kaznenim pravom.“⁷ Pored navedenog, pravna nauka afirmiše i promoviše univerzalne ljudske vrijednosti koje su opšteprihvaćene kao odgovarajući standardi ljudskog ponašanja koji prije svega obuhvataju zaštitu osnovnih ljudskih prava i sloboda svakog pojedinca.

Međutim, najčešće postoji deklarativna opredijeljenost za razvoj nauke i stvaranje neophodnih uslova i pretpostavki za taj proces ali praksi ne postoji konkretna smisljena i strateški opredijeljena vizija kao ni operativno djelovanje koje slijedi generalno ili opšte htijenje i želju da se ideja pretvori u konkretno djelo odnosno operacinalizira u praksi. Naravno, ekonomske ili finansijske mogućnosti imaju neposredan uticaj na mogućnost kreiranja određenih procesa na planu edukacije i pronalaženje efikasnih modela ali to nije opravdanje da se nauka na određen način marginalizira i veoma često potiskuje u drugi plan. Deklarativno se nauka i profesija ističu u prvi plan kao primarna ljudska aktivnost ali u stvarnom životu kada su u pitanju ključni društveni procesi, evidentno je da se važne odluke donose neovisno u odnosu na nauku i profesiju.⁸ Dakle, nauka i profesija moraju da imaju proaktivnu ulogu u društvenim procesima i tokovima te djeluju shodno svojoj primarnoj zadaći u kontekstu pronalaženja najefikasnijih i naboljih rješenja koja mogu zadovoljiti ljudske ili društvene potrebe. Poseban problem predstavlja činjenica da politika najčešće ima veoma značajan uticaj na nauku i profesiju što stvara izuzetno negativne posljedične refleksije (izbor i promocija kadrova, izbor u naučna zvanja, proces zapošljavanja, kreiranje strategije djelovanja i dr.). Uvažavajući trenutnu konstelaciju ukupnih društvenih odnosa veoma je teško motivisati mlade ljude da svoju energiju usmjere prema nauci i profesiji ili nekim

⁶ Bačić Franjo, Šeparović Zvonimir, *Krivično pravo*, posebni dio, Peto izmjenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 1997, str 3.

⁷ Bačić Franjo, *Kazneno pravo*, opći dio, Peto prerađeno i prošireno izdanje, Zagreb, 1998, str. 29.

⁸ Svjedoci smo brojnih primjera gdje se nauka marginalizira i zanemaruje. Postoji deklarativna opredijeljenost koja afirmiše promoviše nauku i profesiju ali s druge strane u stvarnom životu važne odluke koje se odnose na krucijalne i egzistencijalne društvene procese i događaje veoma često ne uvažavaju stavove nauke i profesije.

drugim korisnim istraživačkim i društveno prihvatljivim aktivnostima upravo zbog prisutnih anomalija koje imaju izuzetno negativan motivirajući faktor.

2. Edukacija pravnika - raskol između teorije i prakse

Savremene tendencije u obrazovanju mladih pravnika usmjerene su na uspostavljanje odgovarajućeg modela koji zadovoljava potrebe i može ostvariti očekivane rezultate na operativnom planu kada su u pitanju mladi kadrovi kao nosioci veoma važnih društvenih funkcija (sudska i izvršna vlast). „Glavne odluke u sferi obrazovanja, uključujući nastavne planove i programe, udžbenike i pristup obrazovanju, donose se gotovo isključivo u kontekstu stalnih političkih tenzija između nacionalnih grupa.“⁹ Modeli obrazovanja su veoma različiti u svijetu s obzirom na različite potrebe i interese uvažavajući specifične društvene potrebe, uslove i okolnosti. Međutim, zajednička karakteristika svih modela predstavlja tendencija općeg progressa i napretka pravne nauke i profesije, posebno u 21 vijeku kao epohi savremenog doba. Razvoj naučne misli je prolazio i sada prolazi kroz različite etape ili faze gdje se pokušavaju pronaći najbolja rješenja i odgovori na konkretna naučna pitanja. „Zakonski okvir za regulisanje naučno istraživačke djelatnosti u cijeloj BiH je šarolik i odražava protivrječnosti između ustavnih rješenja i realnih društvenih potreba u ovoj oblasti.“¹⁰ Međusobna povezanost, uslovljenost i interakcija nauke i prakse potvrđuje potrebu koordiniranog i zajedničkog angažmana u odnosu na konkretna pravna i društvena pitanja odnosno probleme sa kojima se suočavamo. Savremeni društveni globalni tokovi imaju jako izražen uticaj i na pravnu nauku u cjelosti. Kao eklatantan primjer možemo navesti pojavu organizovanog kriminala kao pošasti savremenog doba (trgovina ljudima, terorizam i dr.). Savremeni oblici kriminaliteta (organizovani kriminal) zahtijeva konkretan i srazmjeran krivičnopravni odgovor na na ove i veoma specifične oblike kriminaliteta posebno na planu otkrivanja, rasvetljavanja, dokumentovanja i dokazivanja. Dakle teorija i normativno pravni dokumenti na međunarodnom i nacionalnom nivou moraju biti u skladu sa realnim potrebama savremenog čovjeka.

Iz navednog proizilazi da i savremene tendencije obrazovanja budućih pravnika, u prvom redu nastavni planovi i programi, struktura nastavnog ciklusa za sve nivoe obrazovanja moraju biti usklađeni sa potrebama savremenog čovjeka kao aktivnog subjekta u društvenim procesima. Sticanje praktičnih vještina budućih pravnika je izuzetno važan dio u obrazovnom procesu mladih stručnjaka koji u toku studija svakako moraju imati priliku da budu upoznati i savladaju osnovne vještine i znanja praktične naravi. Nedopustiva je situacija da mladi

⁹ Izvještaj Savjeta Evrope za Svjetsku banku, Obrazovanje u Bosni i Hercegovini, upravljanje, finansiranje i rukovođenje, Strazbur 1999 godina, str 11.

¹⁰ Trifković Miloš, Pravni okvir za provođenje strategije razvoja nauke Federacije Bosne i Hercegovine, Strategija razvoja nauke u FBiH za period 2011 - 2021. godina (nacr), Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, 2010, str. 207.

pravnici nakon uspješno okončanog studija prava npr. nisu bili u prilici da uz mentorski nadzor posjete sud i tužilaštvo, prisustvuju ročištu ili drugim izvršnim agencijama za sprovođenje zakona (policija, poreska uprava, carinska uprava i dr.) ili zavode za izvršenje krivičnih sankcija i neposredno se upoznaju sa redovnim profesionalnim aktivnostima. Studenti pravnih fakulteta u toku studija uglavnom nemaju dovoljan fond sati praktične nastave odnosno nemaju mogućnost da se kroz praktičan rad neposredno upoznaju i osposobe sa određenim vještinama neophodnim za njihovu buduću profesionalnu karijeru.¹¹ Posljedica takvog sistema obrazovanja je da se lice koje uspješno završi pravni fakultet tek nakon zasnivanja radnog odnosa prvi put neposredno susreće i upoznaje sa određenim vještinama koje su mu potrebne za redovno i efikasno obavljanje poslova i zadataka. Postoje pozitivni primjeri gdje su pravni fakulteti prepoznali potrebu saradnje i ostvarili komunikaciju, potpisali odgovarajuće sporazume o saradnji i uspostavili partnerske odnose sa subjektima za sprovođenje zakona te na taj način omogućili budućim pravnicima da steknu bar osnovne vještine i znanja kao i ostvare uvid u pravnu profesiju koju su izabrali kao buduću poziv. Identifikovali su prisutne anomalije formalnog obrazovnog sistema ili koncepta i unaprijedili obrazovanje u dijelu koji se osnosi na sticanje praktičnih iskustava. Na taj način se neposredno pomaže mladima na planu ostvarivanja njihovih profesionalnih ciljeva u njihovim nastojanjima za sticanje konkurentnosti na tržištu rada.

Kvalitet obrazovanja i unaprijeđenje obrazovanja budućih pravnika zavisi od strukture i neposredne realizacije odnosno primjene dobro osmišljenih i kreiranih nastavnih planova i programa visokoškolskih ustanova koji nužno inkorporiraju pored teorijskih znanja i sticanje odgovarajućih praktičnih vještina. Opšti razvoj pravne nauke i pravne prakse je imperativ današnjice kao i neposredna afirmacija i promocija vladavine prava u društvu. Pored naprijed navedenog, međunarodna saradnja i partnerski odnosi na regionalnom, Evropskom i svjetskom nivou koji se manifestuju na različite načine (razmjena teorijskih znanja i iskustava, studijska putovanja i dr.) je bitna predispozicija kreiranje i izgradnju efikasnog modela obrazovanja. Tradicionalno ili klasično obrazovanje bez obzira na određene pozitivne karakteristike ne predstavlja kvalitetnu pripremu za buduću poziv.

Nove generacije pravnika moraju biti osposobljene i pripremljene u dovoljnoj mjeri da mogu odgovoriti savremenim izazovima pravne nauke i profesije. Međutim, tržište rada mora prepoznati najbolje kandidate i uspostaviti objektivne standarde prilikom postupka vrednovanja i izbora kandidata za određeno radno mjesto ili poziciju. Deprimirajuća i antimotivirajuća činjenica posebno za mlade pravnike predstavlja trenutna situacija u kojoj postoji sve više prigovora s razlogom koji se odnose na određene anomalije prilikom zapošljavanja u državni javni sektor (političke preporuke, rodbinske, prijateljske i druge veze...).

¹¹ Poslodavac, bez obzira da li se radi o javnom ili privatnom sektoru očekuje od kandidata da pokaže zavidan nivo poznavanja potrebnih znanja i vještina u cilju obavljanja predviđenih poslova i zadataka koje isti prilikom studija nije imao priliku da stekne odnosno spozna.

3. Reforme krivičnog zakonodavstva – specifičnosti krivičnopravne naučne oblasti

Reforme krivičnog (materijalnog i procesnog) zakonodavstva su usmjerene na određene intervencije koje tragaju za najboljim materijalnim i procesnim rješenjima te obezbjediti njihovu neposrednu i dosljednu primjenu u praksi kao konačan cilj. Neosporno je da su reforme krivičnog zakonodavstva neophodne i da imaju svoju opravdanost i svrsishodnost ukoliko su reformski procesi i cjelokupne aktivnosti odvijaju komplementarno sa tendencijom identifikacije i otklanjanja određenih barijera i nedostataka u kontekstu pronalaska srazmjernih i odgovarajućih odgovora kao optimalnih rješenja koji zadovoljavaju očekivanja. Složeni društveni odnosi determiniraju i uslovljavaju subjekte i pojedince na odgovarajuće činjenje kao neminovan i permanentan društveno-pravni proces. Ukupan tehničko-tehnološki napredak i progres nauke generalno zahtijeva i prilagođavanje modernog čovjeka novim društvenim realitetima odnosno odgovarajućim društveno-pravnim uslovima, specifičnostima i okolnostima. Krivičnopravna naučna oblast je široko naučno – istraživačko područje koje je po svojoj prirodi dinamično, promjenljivo s obzirom na na veoma specifičnu materiju na koju se odnosi. Nažalost, pored opšteg napretka nauke i društveno-pravne misli, 21 vijek je obilježen brojnim primjerima ljudskog zla i različitih oblika ljudske destrukcije.

Na međunarodnom nivou međunarodna karivična djela (krivična djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom) se ponavljaju uprkos tendenciji humanizacije i demokratizacije društva.¹² Također, novi oblici organiziranog kriminaliteta sve više dolaze do izražaja posebno u državama koje se nalaze u procesu tranzicije (prelazni period) što ukazuje na potrebu intervencije na planu kreiranja efikasne politike suzbijanja i pronalaska odgovarajućih preventivnih odgovora odnosno rješenja. U tom kontekstu, nastavni planovi i programi moraju biti inovirani sa intencijom unapređenja i prilagođavanja odgovarajućim izmjenama. Kvalitativna komponenta nastavnih planova i programa je najvažniji segment koji zavređuje posebnu pažnju i angažman svih sudionika koji participiraju prilikom strategijskog i operativnog kreiranja nastavnog procesa odnosno obrazovanja mladih (budućih) pravnik. Reformski procesi krivičnog zakonodavstva neminovno kreiraju odgovarajuće izmjene koje kao takve moraju biti preuzete i inkorporirane u peoces edukacije. „Zatim, tu je i pitanje: da li su sudski organi kojisprovode istragu dovoljno stručni u

¹² Paralelno sa općim razvojem društva evidentno je da se mračnio dio ljudske prirode koji obuhvata zločine, nasilje i različite oblike destrukcije i ljudskog zla ponavljaju bez obzira na postojeću međunarodnu i domaću ili nacionalnu pravnu regulativu koja afirmiše i promovise humanizaciju i demokratizaciju društva s posebnim aspektom na dosljednu zaštitu osnovnih ljudskih prava i sloboda. I u pogledu obrazovanja kao i eventualne prevencije društveno- negativnih pojava postoji nejednak tretman polazeći od činjenice da postoje nejednaki uslovi i pretpostavke u različitim geografskim područjima u svijetu npr. postoji evidentna razlika u kontekstu obrazovanja djece u svijetu, između ekonomski uredenih i razvijenih država i država koje to nisu.

oblasti kriminalistike, budući da njihovo znanje u ovom postupku najviše dolazi do izražaja?”¹³ Budući pravnici u toku studija na taj način imaju priliku da budu blagovremeno informisani o važnim krivičnopravnim pitanjima koja su od posebnog značaja za njihov budući poziv i njihovu profesionalnu karijeru, te eventualno otklone određene nejasnoće u vezi konkretnih pravnih problema koji su aktuelni u određenom periodu.

Krivičnopravna naučna oblast se neposredno i posredno odražava na kvalitet život savremenog čovjeka te uzročno - posljedično reflektuje na druge ljudske djelatnosti. Prisutnost krivičnih djela (broj, obim, dinamika dr.) na određenom geografskom prostoru i u određenom vremenu izaziva posebnu pažnju i interes javnosti što upućuje na opravdanost da se ova oblast što je moguće bolje uredi, reguliše i harmonizira posebno u dijelu koji se odnosi na preventivno - represivnu djelatnost. Postojanje odgovajućeg srazmjera između teorije i prakse u nastavnim planovima i programima predstavlja izazov i imperativ savremenog obrazovanja.

4. Konekcija između (krivično)pravne nauke i profesije

Proces edukacije pravnika ni u kom slučaju nemože biti završen završetkom studija s obzirom na činjenicu da krivičnopravna profesija zahtijeva kontinuiranu edukaciju u formi stručne nadogradnje odnosno stručnog usavršavanja i nakon završenog osnovnog ili dodiplomskog studija. I danas postoje ti oblici stručnog usavršavanja i nadogradnje postojećih i sticanja novih znanja i vještina nakon završetka diplomskog studija ali isto tako postoje i određene anomalije koje ukazuju na realnu potrebu kreiranja novih modela obrazovanja kako u toku samog studija tj. diplomskog studija, tako i nakon završetka studija. Postavlja se osnovno i suštinsko pitanje u kojoj mjeri postojeći model obrazovanja budućih pravnika može odgovoriti savremenim izazovima i potrebama savremenog i uređenog društva kojem svi težimo. U tom segmentu, nauka ima posebno važnu ulogu i mjesto polazeći od činjenice da univerzitetsko obrazovanje u sferi profesije dobija praktičnu formu, karakter i smisao. S druge strane profesija ima mogućnost da blagovremeno identifikuje, prepozna i definiše određene probleme praktične naravi i alarmira na određeno djelovanje usmjereno na otklanjanje tih problema ili bar smanjenja njihovog dejstva. Postojanje jake konekcije i kordiniranog djelovanja između nauke i profesije predstavlja osnovu za unapređenje postojećih nastavnih planova i programa i cjelokupnog procesa edukacije. Efikasan model ili koncept koji zadovoljava savremen potrebe obrazovanja mladih pravnika obuhvata sledeće:

1. Institucionalnu saradnju visokoškolskih ustanova/univerziteta na nacionalnom i međunarodnom nivou – fluktuacija raspoloživih znanja i iskustava, razmjena korisnih informacija, usvajanje novih dostignuća i unapređenje

¹³ Bejatović Stanko, Tužilačka istraga kao obeležje reformi krivičnog procesnog zakonodavstva zemalja regiona (kriminalnopolitički razlozi ozakonjenja, stanje i perspektive), Tužilačka istraga, regionalna krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primeni, Misija OEBS-a u Srbiji, Beograd, 2014, str 12.

postojećeg obrazovnog modela ili koncepta, parcijalne reformske intervencije usmjerene na prilagođavanje studenata novim istraživačkim izazovima i trendovima u svijetu nauke i profesije, mogućnost razmjene studenata, kreiranje zajedničkih obrazovnih aktivnosti (radionice, praktične vježbe i dr.);

2. Plansko i (ciljano) namjensko obrazovanje potrebnih kadrova uvažavajući realne društvene potrebe na određenom geografskom prostoru - prilikom raspisivanja konkursa za prijem studenata sačiniti odgovarajuću procjenu stvarne ili realne potrebe što će omogućiti da se izbjegne eventualna hipereprodukcija ili višak stručnjaka iz određen oblasti.

3. Partnerski odnos i uspostavljanje kontinuirane i dugoročne saradnje između visokoškolskih ustanova i subjekata iz prakse – potpisivanje odgovarajućih sporazuma o saradnji i uspostavljanju partnerskih odnosa, obavljanje praktičnog dijela nastave u okviru agencija za sprovođenje zakona npr. policijskih agencija, suda, tužilaštva, carinske službe, poreske uprave i dr. subjekata, nastavnim planom i programom jasno definisati i propisati određeni fond časova srazmjerno potreban usvajanju i sticanju potrebnih praktičnih vještina i znanja;

4. Učešće i angažman stručnjaka iz prakse (sudije, tužioci, inspektori i dr.) u nastavnom procesu na univerzitetkom nivou kao češće i angažman univerzitetskog nastavnog kadra u edukaciji na praktičnom (stručnom) nivou prilikom realizacije i implementacije planiranih aktivnosti u vezi stručnog osposobljavanja i usavršavanja;

5. Uspostavljanje zajedničkih modela naučno-stručnih istraživačkih aktivnosti uvažavajući aktuelne izazove, potrebe i dileme u svijetu nauke i profesije – identifikacija, utvrđivanje i definisanje važnih i aktuelnih društveno-pravnih problema koji zahtijevaju intervenciju nauke i profesije sa posebnim osvrtom na mogućnost otklanjanja uzroka koji neposredno ili posredno dovode do nastanka konkretnog društvenog problema ili društveno negativnog fenomena npr. sigurnost u saobraćaju, maloljetnička delikvencija u urbanim sredinama, nasilje i upotreba narkotičkih sredstava u školama itd.;

6. Zajednička saradnja prilikom predlaganja, izrade i harmoniziranja pravnih propisa odnosno pravne regulative – intervencije na planu odgovarajućih izmjena i dopuna Zakona, sačinjavanje podzakonskih akata (pravilnici, uputstva o radu i dr.);

7. Kontinuirano praćenje stanja u krivičnopravnoj naučnoj oblasti kao i participacija u međunarodnim asocijacijama i organizacijama na međunarodnom nivou - opšte poznato je da krivičnopravna naučna oblast zahtijeva saradnju sa svim subjektima i pojedincima kao autoritetima kako na nacionalnom (domaćem) nivou, tako i na međunarodnom nivou, usmjerenu na poboljšanje postojećih i pronalaženje efikasnih i srazmjernih odgovora i rješenja na konkretna krivičnopravna pitanja i probleme.

Postojeći nastavni planovi i programi na Pravnim fakultetima kako u Bosni i Hercegovini tako i u neposrednom okruženju moraju nesumnjivo biti inovirani i

prilagođeni savremenim potrebama, izazovima i trendovima obrazovanja budućih pravnika u cilju postizanja optimalnog nivoa potrebnog znanja i vještina neophodnih za budući poziv. Krivičnopravna naučna oblast koja tretira krivična djela odnosno kriminalitet kao složen društveni i pravni fenomen predstavlja okosnicu i platformu za uspostavljanje osnovnih uslova za neometano odnosno bezbjednu organizaciju i funkcionisanje društva generalno. Postoji saglasnost da se stanje kriminaliteta na određenom geografskom prostoru i vremenu neposredno odražava na sve druge aspekte života iz čega proizilazi važnost i potreba proučavanja i istraživanja u ovoj naučnoj oblasti.

ZAKLJUČAK

Obrazovanje po svojoj prirodi bez obzira o kojoj oblasti je riječ predstavlja veoma važan segment u svakom društvu. Nauka i profesija su od postanka čovjeka i primitivnih oblika organizacije kao i pokušaja uređenja i harmoniziranja društvenih odnosa i uspostavljanja određenih prihvatljivih obrazaca ponašanja do danas nastojale da pronađu najbolja i najefikasnija rješenja i odgovore na veoma složena pravna i društvena pitanja koja su se u određenom periodu razvoja pojavljivala kao izazov i ljudska (društvena) potreba. Pravni i društveni odnosi ne mogu biti idealni ali mogu u određenom periodu biti harmonizirani i uređeni koliko je to moguće na najbolji mogući način. Nauka zavređuje prvorazrednu ulogu i posebnu pažnju u kontekstu kvaliteta kreiranja mogućih modela obrazovanja budućih pravnika. Ekonomski razvijene i uređene države izuzetna značajna novčana sredstva usmjeravaju na naučno istraživački rad, uključujući primarno i usavršavanje odnosno unapređenje postojećih modela obrazovanja. Međutim, obrazovanje kao promjenljiv i dinamičan društveni proces zahtijeva i kontinuirane (opšte ili parcijalne) reformske intervencije u kontekstu inoviranja i prilagođavanja nastavno-naučnih planova i programa aktuelnim izazovima i potrebama savremenog društva. S druge strane, nauka i profesija moraju imati proaktivnu ulogu u društvu posebno kada su u pitanju važni društveni odnosno pravni procesi koji neposredno ili posredno utiču na opći prosperitet i progres svih građana. Edukacija je ključ uspjeha !!!

Literatura:

1. Bačić Franjo, Kazneno pravo, opći dio, Peto prerađeno i prošireno izdanje, Zagreb, 1998.
2. Bačić Franjo, Šeparović Zvonimir, Krivično pravo, posebni dio, Peto izmjenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 1997.
3. Bejatović Stanko, Tužilačka istraga kao obeležje reformi krivičnog procesnog zakonodavstva zemalja regiona (kriminalnopolitički razlozi ozakonjenja, stanje i perspektive), Tužilačka istraga, regionalna

- krivičnoprocesna zakonodavstva i iskustva u primeni, Misija OEBS-a u Srbiji, Beograd, 2014.
4. Izveštaj Savjeta Evrope za Svjetsku banku, Obrazovanje u Bosni i Hercegovini, upravljanje, finansiranje i rukovođenje, Strazbur 1999 godina,
 5. Karović Sadmira, Tužilački koncept istrage u krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine, Zbornik radova br. 4, Sveučilište/Univerzitet „Vitez“, Vitez, 2013.
 6. Mladenović-Kupčević Rajka, Kriminologija, Univerzitet u Sarajevu, Fakultet kriminalističkih nauka, Sarajevo, 2001.
 7. Procedure za osiguranje kvaliteta studijskih programa, Univerziteta u Travniku, dostupno: http://eft.ba//docstation/com_content.article/2883/procedure_za_osiguranje_kvaliteta_studijskih_programa.pdf
 8. Trajković Marko, Josić Niko, O neophodnosti bioetičkog obrazovanja pravnika, JAHR, Godišnjak katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini, Vol. 3, No. 5, Rijeka, 2012.
 9. Trifković Miloš, Pravni okvir za provođenje strategije razvoja nauke Federacije Bosne i Hercegovine, Strategija razvoja nauke u FBiH za period 2011 - 2021. godina (nacrt), Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, 2010.
 10. Zakon o visokom obrazovanju Republike Srpske, (br: 01-977/10 od 08.07.2010. godine)

EDUCATION OF YOUNG LAWYERS IN THE FUNCTION OF GENERAL PROGRESS OF SCIENCE AND LEGAL PROFESSION WITH SPECIAL REFERENCE TO SCIENCE FROM CRIMINAL LAW FIELD

PhD Sadmira Karović

Abstract:

The author emphasizes the need to innovate and adapt to the educational model the actual (real) needs of society as a function of the overall progress of science and profession, with particular reference to criminal scientific field. The general trend of improving the existing model of education is the platform to achieve the required level of competence of future lawyers as the holder of a very important function in society. Also, the author is trying to divert the attention of the scientific and professional public on the need for cohesion and synergy between theory and practice when creating educational model, taking into account specific social condition, specifics and circumstances as well as the elimination of existing defects or anomalies. In this context the field of criminal law is a particularly important area that has a direct impact on the creation of the necessary preconditions for the protection of goods and values, and overall social environment as a basis for other human activities. Science criminal law in this

segment deserves special attention, starting from the fact that each society and the state must ensure the protection of basic human values and resources of each individual.

Key words: education, criminal field of study, science, profession.